

Новгород-Сіверський ліцей №1
Новгород-Сіверської міської ради Чернігівської області

Виховна година
з теми «Полин Чорнобиля»

з використанням твору «Марія з полином у кінці століття»
Володимир Яворівський

Розробка учителя фізики та астрономії
Олени БЕЛЬДЯГИ

Новгород-Сіверський 2022

Оформлення класу, матеріали:

Епіграфи
Роботи учнів: малюнки, вірші.
Розтяжка «Полин Чорнобиля»
Бейджи діючим особам. Додаток 1
Тематична підбірка матеріалів з бібліотеки
Комп'ютерна презентація заходу

Мета. Вшанування пам'яті аварії на Чорнобильській атомній електростанції; поглиблення знань учнів про події 26.04.1986; виховування особистої позиції та розуміння того, що люди мають бути відповідальні за наслідки своїх дій; здійснення екологічного виховання

Аудіо 1 . Крик Чорнобиля (фон, тихо)

Слайд 1

Учень. Вірш 1

*Чи знаєш ти, світе,
Як тяжко ридає полин.
Як гірко, як тужно
Моєму народу болить.*

Слайд 2

*Чорнобильський вітер по душах мете
Чорнобильський пил на роки опадає.
Годинник життя безупинно іде,
... Лиш пам'ять усе пам'ятає.*

*Ми атомні заложники прогресу.
Вже в нас нема ні лісу, ні небес.
Так і живем од стресу і до стресу,
Абетку смерті маємо - АЕС. (Л.Костенко)*

Слайд 3

_____ **ведучий.** Тридцять шість років тому, 26 квітня о першій годині 26 хвилин на Четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції сталася катастрофа, яка сколихнула всю планету.

_____ **ведучий** Тоді світ спочатку почув слово «Чорнобиль», а потім таке незвичне – «Україна». Для багатовікової історії України – Чорнобиль став ще однією трагедією в хронології духовного і фізичного знищення нації.

_____ **ведучий.** 1986 рік назавжди залишиться в наших серцях вічним болем.

Слайд 4

_____ **ведучий.** Виведена з господарського обігу частина території України «зона відчуження» – це сільськогосподарські землі, лісові масиви та водоймища – злочинна, мертва зона, яка охоплює 2712 кв. км .

_____ **ведучий.** Це наша зона Національної трагедії.

_____ **ведучий** . Час розділив долі людей на дві частини: до 26 квітня 1986 року і після нього

_____ **ведучий.** Повернімося в той страшний квітень 1986 року...

Слайд 5

Аудіо 2 . Space-Transit (гучно, перехід, тихо)

Пауза ведучим

Слайд 6-7

_____ **ведучий** Сьогодні в місті перший день майже літньої спеки.

_____ **ведучий** Здається, можна почути, як лускають бруньки на абрикосах, як витягується в стрілки трава, як випаровуються калюжі на піщаних дорогах, бринить верbove листя на обох берегах річки.

Перша сцена «Розмова на ЧАЕС»

Слайд 8-10

Діючі особи:

*Інженер (молодий) Нечипоренко Сергій,
директор ЧАЕС Чижов Йосип Кузьмич,
інженер Паливода Дмитро Корнійович,
Голобородько Василь,
Гол інженер Юрій Гнатович.*

Чижов. У вузькому колі я мушу повідомити, що з достовірних міністерських джерел знаю: указ про високу нагороду нашої станції вже погоджено на всіх рівнях, а під таку нагороду не забувають і про людей. Тим більше що блок четвертий у нас чистун і розумник.

Юрій Гнатович. Не тільки ягня, а й талісман. Щасливий талісман ще з моменту закладки фундаменту. Шеф будівельників вознісся на ньому, гребонув Героя, і тим, хто нижче, теж перепало. Везучий блок. Запустився, як експортний «Жигульонок» у магазині. Я йому вірю як собі самому.

Чижов. А що думає молодше покоління, майбутні головні інженери АЕС, а може, й директори? Га, Сергію?

Директор багатозначно усміхнувся до Нечипоренка, і той почервонів від такої уваги, зашморгавши носом, і став застібати зелену теніску на всі гудзики.

Паливода Дмитро Корнійович. Пообіцяйте Сергієві ще квартиру й орден, і залишуся в опозиції тільки я. Але в мене такий хребет, що його тільки ламати — не гнеться, Йосипе Кузьмичу. Те, що ви задумали,— авантюра. Ми просто забули, що маємо справу не з цегельним заводом чи міською котельнею, а з реактором! Не талісман він, а звірюка в клітці. Всі ми на високому щаблі цивілізації надто розслабилися, пожинаючи плоди своїх безоглядних перемог над природою. Не можна реактор експлуатувати, як селянський віз. Чим вище ми піднімаємося по спокусливих східцях НТР, тим з більшої висоти доводиться іноді падати. Ви ж прекрасно розумієте, що для проведення експерименту доведеться відімкнути аварійну автоматику. Тоді все залежатиме від окремих людей, від Паливоди, Нечипоренка, оператора Мировича... Хтось із нас може помилитися... Суть вашої спроби — розхолодити реактор за рахунок інерції турбогенератора. Що це дає енергетиці? Копійчану економію. Я прикинув її — справді мізерія, тому нею ніхто досі не займався. А ступінь ризику?

Голобородько Василь. Цікаво ви ставите питання: якщо ніхто не займався, значить, безперспективно. Поділом ядра до Резерфорда теж ніхто не цікавився. До Ейнштейна про теорію відносності ніхто навіть не здогадувався. Ваша позиція, Дмитре Корнійовичу, не лише ортодоксальна, а й шкідлива.

Паливода Дмитро Корнійович. Але вона виключає ризик і авантюризм. Жоліо- та Ірен-Кюрі, Нільс Бор і Курчатов ризикували, діставали дози опромінення, від цього передчасно вмирали. Але вони ставили на карту власне життя. Тільки своє особисте і більше нічиє. Як Пастер і Заболотний, як, зрештою, Гагарін. Тут же... ви знаєте, про що йдеться...

Ю р і й Г н а т о в и ч. Ви ж знаєте, що погодження займе півроку. Не забувайте, в який історичний етап живемо: від нас вимагають дій, а не слів, пошуку, свіжості в підході до своєї справи.

П а л и в о д а. Мені здається, що хтось забув, що ми не в шкільній фізлабораторії добуваємо іскру між двома кульками, а маємо справу з реакторами, в кожен з яких закладено десятки тонн урану. А в нас лише кілька справжніх дозиметрів і групи дозиметристів укомплектовані, як жіноча трупа Голлівуду: всі за протекцією.

Ч и ж о в. Годі! Завелися, як баби на ярмарку. До вимкнення реактора з енергосистеми рівно година. Як директор, беру відповідальність на себе, але кожен з вас відповідає за свою ділянку. Василю Петровичу! Чергуйте з нічною зміною, проводите інструктаж. Ви на блоці постійно. Сергію! Твоя зміна укомплектована? Сергій киває.

Друга сцена

На сцену вибігають кілька дівчат і хлопців. Вони сміються, жартують. Зупинилися біля лавочки, дехто сідає.

Слайд 11-12

Діючі особи:

Дівчата 1,2,3

Хлопці 1, 2

Перша дівчинка. Уже й весна, скоро Перше Травня. А там через місяць і випускні екзамени.

Друга дівчинка. Я на травневі свята поїду в Київ на парад.

Перший хлопчик. Та тебе туди і пустять: на парад!

Друга дівчинка. Ну не на парад, а на демонстрацію, яка різниця. Головне, що я буду на святі, пройдуся у святковій колоні по Хрещатику.

Другий хлопчик. Пощастило тобі, що в тебе в Києві тітка, а ми будемо вдома святкувати, правда, дівчатка?

Третя дівчинка. Яка чудова ніч. Подивіться, небо чисте-чисте.

Перша дівчинка. А знаєте, як про таку ніч сказала Ліна Костенко?

Третя дівчинка. Ні, а ти знаєш?

Перша дівчинка. Так, ось послухайте:

Буває час, що сліпну від краси,
Спинюсь не тямлю, що воно за диво,
Оці степи, це небо, ці ліси,
Усе так гарно, чисто, незрадливо.
Усе, як є – дороги, явори,
Усе моє, все зветься Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
Що хоч спинись і з Богом говори. *(Л. Костенко)*

Третя дівчинка. Прекрасні рядки, ніби про наше село.

Перший хлопчик. Так, у нас тут гарно, і робота буде поряд. Я після школи піду до татка на атомну працювати.

Третя дівчинка. Ой, що це? Наче грім.

Перший хлопчик. Який грім? Подивися, яке небо чисте! „Хоч спинись і з Богом говори”.

Другий хлопчик. Подивіться, що там, над Чорнобилем?

Перший хлопчик. Як красиво... Та це ж полум'я пожежі (*усі дивляться в одному напрямку*).

Перша дівчинка. А що, як то атомна зірвалась?

Перший хлопчик. Та ти що? Наша атомна безпечна. Нам на уроках цивільної оборони що говорили? Ану, пригадайте! Небезпечні тільки атомні бомби, а атомні станції цілком безпечні, бо це ж мирний атом!

Третя дівчинка. Навіть вірш про це є:

Народе мій, поки що небо

Лягає на ніч у Дніпро,

Я на сторожі біля тебе

Поставлю атом і добро.

(*М. Вінграновський*)

Друга дівчинка. Справді, пам'ятаєте, як у школі проводилося тренування з цивільної оборони?

Перший хлопчик. Ну? Нам казали, що якщо виникне якась небезпека, то обов'язково буде об'явлено по радію, чи сирени включають, щоб попередити людей.

Другий хлопчик. Вірно! Зараз ніякого попередження немає, значить нічого страшного не сталося.

Друга дівчинка. Ну й горить! Треба буде завтра пріти подивитися, що це там так палає.

Усі виходять. Звуки дзвону, який поволі стихає.

Слайд 13-16

Монолог

Діючі особи. Микола Ващук

– Сергію! Нечипоренко! Чому не відповідає Голобородько?! Де він, гадюка? Вмикай аварійку! Температура зашкалює! Відмовили охолоджувальні насоси! Турбіна некерована! Опускай стрижні! Дорога кожна секунда! Рвоне! Гаси, гаси, я тобі кажу! Наказую!

Микола волав у мікрофон, налігши грудьми на стіл. Кричав, не слухаючи, що йому відповідає Нечипоренко, не слухаючи нікого, бо вже двиготіла бетонна кімната, бо турбіни зовсім не підкорялася йому і він відчув свою повну безсилість, що враз перетворалася у відчай.

Опускай стрижні, гад ти такий! Боягуз! Що ж ти робиш?!

У нутрощах реактора пролунав глухий вибух. Посипався тиньк із стелі. Важко здригнувся блок, наче хотів вискочити із землі з підмурівком.

Пронизливо, розлючено завили сирени в коридорі.

Операторський журнал злетів з пульта і впав на підлогу.

Погасло світло.

– От і все, Людмило. Живи. І, не дізнавшись, умираєм... А покидаємо...

Бетоновану коробку заповнив спресований морок і задуха.

– Сашко, брате, поможи! Що робити?..

Микола в п'ятні намацав гнучку шию мікрофона і майже простогнав:

— Серього! Гаси його, чорта проклятого. Не дай йому вихопитися на волю. Гаси його, дурня... божевільного...

Зв'язок уже не працював, його ніхто не чув. Миколі здалося, що він усім своїм єством відчуває, як напружується бетон, як потріскують шви між плитами, як...

Вибухом його викинуло з крісла.

Тріск, гуркіт, скрегіт металу, моторошний свист пари.

Важкі металеві двері впали на Миколу. Тепла мамина рука ковзнула по його чолу...

Відео 1. Аварія

Слайд 17

_____ *ведучий*. Їх було 28 – пожежних Чорнобиля. Вони першими прийняли найжорстокіший удар на четвертому блоці станції. Сьогодні їх називають „шеренгою № 1”. Ніхто із цієї шеренги не здригнувся, не відступив перед лицем неймовірної катастрофи.

Слайд 18,19

Монолог. Аварія

Учень

З руйновища реактора вихопився в нічне небо велетенський рухливий клубок пари, піднімався вгору і більшав, більшав, застуючи місяць і зорі над станцією, над містом, над окільними селами, полями, лісом, річкою.

На розтрощеному вибухом даху плавився гудрон і скрапував на землю, як чорні сльози цього многогрішного століття.

З руїни реактора виривається в небо стовп зловісного вогню, пари, уламків перекриття, блискучих труб, палаючих шматків графіту. Стовп стрімко, як фантастична ракета, піднімається в небо, ...завмирає на висоті півтора кілометра, ... стоїть над нічною землею, як велетенська ялинкова іграшка блідо-вишневого, майже кривавого кольору. Ніч безвітряна, і стовп цей стоїть, не опускаючись і не піднімаючись, між небом і землею, наче вагається, куди ж йому пустити свій корнь.

Слайд 20

Учень . Вірш 2

Зойкнула земля чаїним криком:

– Сину, вбережи і захисти!

Вийшла мати із іконним ликом:

– Йди, синочку. Хто ж коли не ти.

Спалахнуло небо, впало крижнем:

– Боже, вбережи і захисти!

Вийшла жінка з немовлятком ніжним:

– Йди, коханий. Хто ж, коли не ти?

І уже ні сина, ані мужа.

Лиш розверсті зоряні поля...

Та пліч-о-пліч стали біль і мужність.

Дух і Воля. Небо і Земля. (Світлана Йовенко)

Слайд 21

Монолог «Хмара»

Учень

Схожа на медузу хмара над містом повільно розростається. Небо довкола неї наче підпалене, оплаплюється по краях і тане.

...видно заграву над реактором, з якого вихоплюється якийсь мертвотне полум'я,
...Радіоактивна хмара над атомною розповзлася впівнеба ... стиха подув вітерець...

Довкола станції у доволі великому радіусі горять розкидані під час вибуху шматки палива. Яскраві свічки-гейзери у траві, на бетоні й асфальті, на дахах приміщень...

Рибалки, що вудили рибу посеред водозабірному каналу, щосили женуть свого гумового човна до берега.

Влітають на майданчик перед атомною службові автобуси, «швидкі допомоги», пожежні машини з сусідніх районів.

Біжать до прохідної люди, біжать, перестрибуючи через викинуті вибухом з блока шматки урану й графіту. Хіба може хтось із них подумати, що ці тліючі уламки випромінюють смертельну небезпеку? Адже вони бачать їх уперше. Звідки їм знати?

Вулицями міста шугають машини: міліцейські, «швидкі допомоги», службові ...
...В цьому нічному русі тотальна тривога, тінь біди — в місті сталося щось невоправне...

А місто спить...

Відео-2 Евакуація

Учень. Вірш 3

Триста літ поволеньки промине —
Стронцій розпадається і помре.
На новому полі неодмінно
Час його, мов попіл, приоре.
Час очистить Прип'ять незглибиму,
Оживуть і луки і сади.
Та чорнобиль вічно берегтиме
Хрест своєї чорної біди.
Вічно буде пам'яттю судити
Тих, що розп'яли його в огні
І з ребра, що стронцієм пробите,
Кров його тектиме по мені.

Слайд 22-23

— **ведучий** Сумарна радіація ізотопів, викинутих в повітря, склала 50 мільйонів кюри, що в 30-40 разів більше, ніж при вибуху бомби в Хіросімі в 1945 році. **Слайд 23**

— **ведучий** Від вибуху і при гасінні пожежі, що тривала близько 10 днів, загинув 31 чоловік і більше 200 було госпіталізовано. За неофіційною статистикою в Україні

померло не менше 15 тисяч людей.. Загальна кількість ліквідаторів за всі роки - приблизно 600 тисяч чоловік.

Слайд 24

— *ведучий* У радіаційно забруднених районах і містах України проживає кожен тринадцятий житель країни, це близько 3,7 млн. чоловік. Унаслідок цієї катастрофи лише на території України утворився ареал радіаційного забруднення загальною площею понад 5,5 млн. га, що охоплює 2163 населених пунктів в межах 12 областей країни . Слайд 24,

— *ведучий*. Після аварії утворилася радіоактивна хмара, яка накрила не лише сучасну Україну, Білорусь та Росію, які знаходилися поблизу ЧАЕС, але й і Східну Францію, Македонію, Сербію, Хорватію, Болгарію, Грецію, Румунію, Литву, Естонію, Латвію, Фінляндію, Данію, Норвегію, Швецію, Австрію, Угорщину, Чехію, Словаччину, Нідерланди, Бельгію, Словенію, Польщу, Швейцарію, Німеччину, Італію, Ірландію, Францію, Великобританію

Слайд 25 -29

Аудіо 3. Крик Чорнобиля

Учень. Вірш 4

А в тім селі – ні голосу, ні звуку,
І вікна випромінюють розпуку,
І двері навхрест дошками забиті,
І журавлі криничні сумовиті,
І тихий сад біля старої школи,
І дітям в ній не вчитися ніколи.
Навколо пустка і печаль біблійна,
Навколо смерть – незрима і повільна.
Зело і квіти стронцій роз'їдає.
І час пересипається пісками,
На полі, що шуміло колосками. *(Лукив Микола. Дощ у зоні чорнобиля)*

Слайд 30-31

Учень. Пісня «Чорнобильська біда»

Слайд 32-34

— *ведучий* Ви бачили місто, в якому немає людей? Ви бачили ліс, де все усяпане грибами і ягодами, а збирати їх не можна? Все це є у нас.

— *ведучий* Тут порожньо! Тут смерть! Невидима, без вогню, без смаку, без запаху. На 300 верст від Чорнобиля ця смерть у вигляді радіоактивного пилу цезію,

стронцію, плутонію розсипана по полях, лісах і будинках.. Вся земля була поділена на мертві зони: зони відселення, зони відчуження, зони суворого контролю.

Слайд 34-45

Аудіо 4 .Мовчання Чорнобиль.

Слайд 46-49

_____ *ведучий* Щоб запобігти подальшим викидам радіоактивних матеріалів, за наступні роки АЕС була накрита спеціальним "саркофагом", збудованим руками сотень тисяч добровольців і мобілізованих солдатів, У 2000-у році Чорнобильська АЕС повністю припинила свою роботу.

_____ *ведучий* На даний час для з обмеження розповсюдження радіоактивних речовин, які знаходяться в об'єкті Укриття, країни-донори назбирали на будівництво нового укриття на ЧАЕС та сховища відпрацьованого ядерного палива 750 мільйонів євро.

_____ *ведучий* 29 листопада 2016 року було завершено насування арки нового чорнобильський саркофаг — новий конфайнменту «Укриття». Зараз продовжується робота до повного закінчення будівництва

Відео.3 Конфайнмент

Слайд 50- 53

Учень Віриш 5

Радіаційна днина б'є на сполох
Радіаційні стогнуть небеса
Двадцятий вік – як доля, а не спомин
Як хліб душі, як мамина сльоза.
Людство прагне Всесвіт досягнути
І себе у ньому зрозуміть.
А тривожне „бути чи не бути” –
Грізно над планетою висить.
На землі у домі вселюдському
Протиріч і негараздів тьма.
Будьте, люди, обережні в ньому!
Іншої домівки в нас нема!

Слайд 54

_____ *ведучий* 26 квітня - є днем пам'яті про найбільшу техногенну катастрофу та вшанування героїзму пожежників та персоналу ЧАЕС, військовослужбовців, будівельників, учених, медиків, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

_____ *ведучий* Подвиг цих людей назавжди записано до літопису людської мужності, він навечно залишиться у пам'яті українського народу.

_____ *ведучий*

Вшануймо пам'ять всіх загиблих в радіаційних аваріях і катастрофах хвилиною мовчання.

[Відео «Хвилина мовчання»](#)

_____ведучий Дякуємо за увагу

[Аудіо 5. Прости, Україно.](#)

Додаток 1. Бейджи діючим особам

AES <u>Інженер</u> Нечипоренко Сергій	AES <u>Інженер</u> Голобородько Василь
AES <u>Гол. інженер</u> Ю р і й Г н а т о в и ч	AES <u>Інженер</u> Паливода Дмитро
AES <u>Директор ЧАЕС</u> Чижов Йосип Кузьмич	